Sosiaali- ja terveysministeriö

Asia: K 20/2025 vp Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025

Elina Kettunen
Erityisasiantuntija
4.3.2026

Hyvinvointialueiden sote-palvelujen järjestämisvastuun toteutuminen

- **Hyvinvointialueet järjestävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut paremmin kuin kunnat aiemmin.**
- Tästä huolimatta alueiden eriytymiskehitys on voimistunut toiminnassa ja taloudessa. Suurimmat haasteet liittyvät alueellisten erojen kaventamiseen ja yhtäaikaiseen talouden vakauttamiseen sekä palvelujen saatavuuden, jatkuvuuden, laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen.
- Henkilöstön riittävyys ja saatavuus ovat parantuneet keskeisimpien henkilöstövajeryhmien osalta koko maassa.
- Digitalisaatio ja tietojärjestelmien yhtenäistäminen ja muu kehittäminen etenee, mutta erot hyvinvointialueilla ovat suuria.
- Yhteistyöalueiden rooli on vahvistumassa. STM tiivistää yhteistyöalueiden ohjausta kevään 2026 aikana.
- STM on arvioinut, että monista myönteisistä kehityskuluista huolimatta, jokaisella alueella on edelleen joitain lakisääteisiä sosiaali- ja terveyspalveluja, joiden järjestäminen on vaarantunut.

Kielellisten oikeuksien huomioiminen kansallisessa ohjauksessa

- Kevään 2025 puoliväliriihen kirjauksen mukaisesti kielellisten oikeuksien toteutuminen ja kaksikielisten alueiden palveluiden saatavuus haluttiin ottaa erityiseen tarkasteluun hyvinvointialueiden kanssa käytävissä ohjausneuvotteluissa vuonna 2025.
- Neuvottelujen lisäksi STM valmistelee puoliväliriihen kirjauksen mukaisesti selvitystä ruotsinkielisten palveluiden saatavuudesta hyvinvointialueilla kesään 2026 mennessä.
- Lisäksi kevään 2026 aikana STM toteuttaa kyselyn viittomakielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudesta sekä tulkkauksen järjestämisestä hyvinvointialueilla. Kyselyn vastaukset huomioidaan osana hyvinvointialueiden ohjauskokonaisuutta.

Kaksikieliset hyvinvointialueiden yhteistyösopimus ja ruotsinkielisten palvelujen kehittämistehtävä

- Sote-järjestämislain mukaan kaksikieliset hyvinvointialueet ovat myös velvoitettuja tekemään yhteistyösopimuksen ruotsinkielisten kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sopimuksessa on sovittava hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja asiantuntijatuesta erityisesti sellaisten palvelujen osalta, joiden toteuttaminen edellyttää keskittämistä esimerkiksi palvelujen vaativuuden, harvinaisuuden tai kustannusten vuoksi.
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue koordinoi kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimusta. Vuonna 2025 alueet ovat kokoontuneet sopimuksenmukaisiin verkostokokouksiin. Parhaillaan kartoitetaan solmittuja palvelusopimuksia ja uusia yhteistyömahdollisuuksia, joissa hyvinvointialueet voisivat ostaa ja myydä ruotsinkielisiä palveluja toisilleen.
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue tehtävänä on puolestaan tukea ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä koko maassa. Alue mm. ylläpitää kaksikielisten hyvinvointialueiden verkostoa, joka kokoontuu kuukausittain.
- Kaksikielisten YTA-sopimusta arvioidaan syksyllä 2026 kaksikielisten hyvinvointialueiden neuvottelussa.

Maahan muuttaneiden kielellinen kotoutuminen

- Kielikertomuksessa todetaan: *Kotimaisten kielten keskuksen suomen kielen lautakunta on huolissaan hallitusohjelman tavoitteesta rajata maahanmuuttajien tulkkauspalveluiden ajallista saatavuutta enintään kolmeen vuoteen. Lautakunta huomauttaa, että esimerkiksi oikeuslaitoksessa ja viranomaisissa käytettävä kieli edellyttää edistynyttä kielen taitotasoa, jonka saavuttaminen kolmessa vuodessa on monille maahan muuttaneille epärealistinen tavoite.*
- STM:n virkakunta on ilmaissut yhtenevän huolen siitä, että jos oikeutta tulkkauspalveluihin merkittävästi rajoitettaisiin, se vaikuttaisi negatiivisesti asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja hoidon toteuttamiseen ja sitä myötä asiakas- ja potilasturvallisuuteen.

Digitaaliset palvelut ja niiden kehittäminen

- Suomen kestävän kasvun ohjelmalla 2022–2025 on edistetty merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon digitaalisten palvelujen kehittymistä hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungissa.
  - Ohjelmasta kohdistui 100 milj. euroa hoitotakuuta edistävien palvelumuotoiltujen digitaalisten innovaatioiden käyttöönottoon kansallisella, hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin kehittämistyöllä. Osa tästä rahoituksesta (5 milj, euroa) kohdennettiin Ahvenanmaalle.
  - Investoinnin turvin hyvinvointialueet ovat kehittäneet digitaalisia sosiaali- ja terveydenhuollon asiointipalveluja laajasti kielilainsäädäntö sekä saavutettavuusvaatimukset huomioiden.
- STM:n arvion mukaan digitaalisten palvelujen käytön tuki on pääsääntöisesti kehittynyt hyvinvointialueiden digitaalisten palvelujen kehittymisen rinnalla.
- STM ehdotti selvityksessään 2026, että hyvinvointialueiden on vakiinnutettava digitaaliset asiointikanavat ensisijaisiksi niissä palveluissa ja väestöryhmissä, joihin ne soveltuvat.

Kiitos!

Sosiaali- ja terveysministeriö